

KURULUŞ BELGESİNDEN YENİ SİYASET BELGESİNE

FİLİSTİN İSLÂMÎ DİRENİŞ HAREKETİ (HAMAS)

Filistin İslâmî Direniş Hareketi (HAMAS)'nin mayıs ayı başında, 1988'de yayımladığı kuruluş sözleşmesinden sonra, yayımlanan ilk Siyaset Belgesi, bazı çevrelerde, HAMAS'la ilgili bir kafa karışıklığına, hatta şaşkınlığa yol açmıştır. Zira Siyasi Büro Başkanı Halid Meşal'in Katar'ın başkenti Doha'da duyurduğu belge, 1967 hattının esas alındığı bir Filistin devletinin kurulmasından söz etmektedir. İsrail Başbakanı Netanyahu, HAMAS'ın değişmediği gerekçesiyle belgeyi kameralar önünde çöpe atarken belge kamuoyunda, HAMAS'ın el-Fetih'in deneyimini tekrarladığı, süreç içinde el-Fetih'le aynı çizgiye sürüklenmek durumunda kaldığı eleştirileriyle karşılaşmıştır.

HAMAS, 1967 sınırlarını esas alan bir Filistin devletinin kurulmasını, ilk kez Siyaset Belgesi'ndeki tutumuyla gündeme getirmemiştir. Halid Meşal, Ağustos 2010'da yaptığı ve Amerikan Kongre belgelerine de yansıyan bir açıklamada¹, “Biz, 1967 hattında bir Filistin devletinin kurulmasını kabul ediyoruz. Ama iki devletli bir yapıyı kabul etmiyoruz. Bu ikisi birbirinden farklı durumlardır. Ben, bir Filistinliyim ve Filistinli bir liderim. Ben, Filistin'in işgal edilmiş toprakları ile ilgiliyim. İsrail, işgalci bir güçtür. İsrail'in geleceği değil, benim halkımın işgal edilmiş topraklarınının kurtarılması beni ilgilendiriyor. Ben, işgalin kurbanıyım. Halkımı bu işgalden kurtarmak istiyorum. Uluslararası topluluk dilerse işgalci ile

¹ Hamas: Background and Issues for Congress, Jim Zanotti, Congressional Research Service 7-5700, R41514, December 2, 2010, s. 14; <https://fas.org/sgp/crs/mideast/R41514.pdf> Erişim Tarihi: 01/06/2017

konusabilir. Ben, Filistin’le ilgiliyim. Bir Filistin devletinin kuruluşu ile ilgiliyim.” demiş, yeni açıklanan siyaset belgesindeki tutuma yakın bir yaklaşım ortaya koymuştu. Meşal, aynı yıl yaptığı ve yine söz konusu belgelere de yansıyan başka bir açıklamada, İsrail’le ilişkilerin konuşulmasını, İsrail’in 1967 sınırlarına çekilmesine, bu hattı sınır kabul ederek başkenti Doğu Kudüs olan bir Filistin devletinin kurulmasını kabul etmesine ve mültecilerin geri dönmesine izin vermesi koşullarına bağlamıştı. Bu koşulların yerine getirilmesi durumunda Filistin halkının çoğunluğunun görüşüne göre davranacaklarını, Filistin halkı için önemli olanın işgalden kurtulmak olduğunu beyan etmişti. Peki, Meşal’in söz konusu açıklamaları ortadayken aynı hususların HAMAS’ın yayımladığı siyaset belgesinin 12. maddesinde;

“Filistin sorunu, işgal edilen bir yurt ve mülteci haline getirilen bir halkın sorunudur. Filistin halkının yurduna geri dönme hakkı tabii ve üzerinde tartışılmayacak bir haktır. Filistinli mültecilerin kentlerine dönüşü, yani 1948 ve 1967’de işgal edilen yerlerden göç ettirilenlerin ya da dönüşleri engellenenlerin yurtlarına bireysel ya da toplu olarak dönmesi, ilahi dinlerin, insan haklarının ve uluslararası yasaların vurguladığı tabii bir haktır.”

ve 20.maddesinde;

“Hiçbir koşulda Filistin topraklarının tek bir zerresinden, hatta siyonist rejimin işgalciliği devam etse dahi her türlü baskı altında bile vazgeçilmeyecektir. Hamas, nehirden denize² kadar tüm Filistin topraklarının kurtarılması dışındaki hiçbir alternatifi kabul etmeyecektir. Hamas, siyonist rejimi tanımaksızın, Filistin’in haklarından hiçbirini göz ardı etmeksizin 4 Haziran 1967 topraklarında başkenti Kudüs olan bağımsız ve egemen bir Filistin devletinin, mültecilerin yurduna geri dönmesi ile birlikte, kurulmasını ortak bir ulusal uzlaşma çerçevesi olarak görmektedir.”³

şeklinde açıkça yer alması neden şaşkınlığa yol açmaktadır?

Halid Meşal’in yaklaşık sekiz yıl önce ifade ettiği görüşlerin Siyaset Belgesi’nde yer alması kuşkusuz bir değer arz etmektedir. Zira Halid Meşal’in, HAMAS’ın o dönem Siyasi Büro Başkanı olsa da, dile getirdiği görüşlerin sadece kendisini bağladığı söylenebilir. Oysa

---

² Ürdün Nehri ve Akdeniz kastedilmektedir. Ürdün ile Filistin arasındaki sınırı teşkil eden Ürdün Nehri, Şeria Nehri olarak da bilinmektedir.

³ <https://goo.gl/zddfjJ> Erişim Tarihi: 01/06/2017

Siyaset Belgesi, HAMAS'ın ilgili kurumlarınca onaylanmış resmi görüşünü ifade etmekte ve bütün HAMAS mensuplarını bağlamaktadır. Ne var ki bu durum, ifade edilen şaşkınlığı tek başına açıklamamaktadır.

İmajın gerçekliği aştığı günümüzde HAMAS, karşıtları tarafından 1980'li yıllarda “aniden” ortaya çıkan ve “silahlı mücadele” ile sınırlı, müzakerelerin her türüsüne kapalı bir örgüt olarak tanımlanmaktadır. “Anilik”, oluşacak sempatiyi engellemek için HAMAS'ın menşei ile ilgili kuşku oluşturma amaçlı ifade edilirken, silahlı mücadele sınırlılığı, İsrail tarafından terörle ilişkilendirmeyi kolaylaştırmaya yönelik bir hamledir. Bu bilinçli manipülasyonlara karşın HAMAS, ne aniden ortaya çıkmış ne de silahlı mücadele ile sınırlı bir yapıdır.

HAMAS'ın Tarihsel Arka Planı ve Kendi Belgelerindeki Kimlik Tanımlaması

HAMAS, Mısır İhvân-ı Müslimîn Hareketinin Filistin örgütlenmesidir. HAMAS, 1988'de ilan ettiği ve tamamı Hasan el-Bennâ'nın öğretileri doğrultusunda kaleme alınmış olan kuruluş sözleşmesi Misak'ta, bu hususu açıkça beyan etmiştir. Misak, Âl-i İmrân Suresi'nin 110-112 âyet-i kerimelerinin⁴ hemen ardından, İmam Hasan el-Benna'nın “İsrail,

⁴ “Siz, insanlar için çıkarılmış en hayırlı ümmetsiniz. İyiliği emreder, kötülükten men eder ve Allah'a iman edersiniz. Kitap ehli de inansalardı elbette kendileri için hayırlı olurdu. Onlardan iman edenler de var. Ama pek çoğu fasık kimselerdir (110). Onlar size eziyetten başka bir zarar veremezler. Eğer sizinle savaşmaya kalkışsalar, size arkalarını dönüp kaçarlar. Sonra onlara yardım da edilmez (111). Onlar nerede bulunurlarsa bulunsunlar, Allah'ın ve (mü'min) insanların güvencesine sığınmadıkça kendilerini zillet kaplamıştır. Onlar, Allah'ın gazabına uğradılar ve yoksulluk onları kapladı. Bunun sebebi onların; Allah'ın âyetlerini inkâr ediyor ve peygamberleri haksız yere öldürüyor olmaları idi. Bütün bunların sebebi ise, isyan etmekte ve (Allah'ın koyduğu) sınırları çiğnemekte oluşları idi (112).”

İslâm başkalarını ortadan kaldırdığı gibi onu da ortadan kaldırıncaya kadar ayakta kalmaya devam edecektir.” sözleriyle başlamakta; ikinci maddesinde ise açık bir dille “*HAMAS, İhvân-ı Müslimîn Hareketinin kanatlarından bir kanattır.*” denilmektedir.⁵

İhvân-ı Müslimîn Hareketi, kuruluşundan itibaren Filistin konusuyla yakından ilgilenmiştir. Eldeki bilgilere göre İhvân, Filistin’deki ilk bürosunu 1945’te açmış, 1947’de 38 büroya kayıtlı on bini aşkın üyeye ulaşmıştır. Ancak HAMAS’ın Misak’ının değinilen maddesinde, itikadî, siyasî, sosyal, iktisadî bir hareket olarak tarif edilen ve hayatın bütün alanlarıyla ilgili olduğu belirtilen İhvân-ı Müslimîn, 1960 öncesinde, hem Mısır’da hem de Mısır dışında, tüm kesimleri ilgilendiren hususlarda farklı bir yapı ortaya koymaktansa mevcut yapılarla birlikte hareket ederek bulunduğu yerdeki bütüne katkı sağlama yönünde bir siyaset izlemiştir. Bu siyaset, Filistin’e de yansımış, İhvân-ı Müslimîn farklı bir yapı kurmak yerine, içeride Kudüs Müftüsü Muhammed Emin el-Hüseynî’nin çalışmalarını desteklemiş, dışarıda ise 1948’de İsrail’in kuruluşuna karşı harekete geçen Arap ordularının içinde bulunmuştur. İhvân-ı Müslimîn’in köklerinden gelen ancak 20. yüzyılın gerçekliği içinde problemler içeren, mevcut yapılarla birlikte hareket etme yaklaşımının mahzurlarının henüz anlaşılmadığı, -Seyyid Kutub’un da bu mahzurları ifade eden görüşlerinin henüz yankı uyandırmadığı- 1950’li yıllarda İhvân, Filistin’de el-Fetih’in kuruluşuna da önemli bir katkı yapmıştır.

Filistin halkının ortak değer ve hedeflerinin siyasi karşılığı olarak kurulan ve Filistin’in kurtuluşunu tek hedefi haline getiren el-Fetih, 1960’lı yıllardan itibaren ulusal-sol bir kadronun eline geçmiştir. Ulusalcılığın Filistin sorununu İslâm dünyasının desteğinden yoksun bırakıp “Arap Sorunu”na indirmediği, solculuğun da Filistin davası için mücadele eden kesim ile Filistin halkının değerlerini karşı karşıya getirdiği, dolayısıyla Filistin içinde bir çatışmaya yol açtığı düşünüldüğünde bu yapı, Filistin’i kurtarma iddiasıyla yola çıkmışken “İsrail’e hizmet eden” bir konuma düşmüştür. Örgütün liderleri, bu tutarsız durumu, realist tutum gereği dünya ile iletişime geçip haklarını elde etmeyi kolaylaştırmakla ifade etmişlerdir.

Yaser Arafat’ın liderliğine getirildiği Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ)’nün omurgasını oluşturan el-Fetih, özünden uzaklaşmış yapısıyla, Filistin gençlerini İsrail karşıtı mücadele motivasyonu ile saflarına katıp sosyalist ve milliyetçi bir zihniyete sürüklemiş, Filistin’i

---

⁵ <http://www.aljazeera.net/specialfiles/pages/0b4f24e4-7c14-4f50-a831-ea2b6e73217d>
Erişim Tarihi: 01/06/2017

kurtarmak için evlerinden çıkan gençleri İsrail'e karşı, aynı zamanda Filistin'in değerleriyle de savaşacak bir zihniyetle, savaştırmıştır. İslâm dünyasında 20. yüzyılda örgütlenen ulusal-solun bir şubesine dönüşen FKÖ, sadece Filistinliler değil, Türkiye gibi İslâm ülkelerinden Lübnan'a kaçan solcuların da eğitimini üstlenen bir mekanizmaya dönüşmüştür.

Mısır'da diktatör Cemal Abdunnasır'la sıkı bağlara sahip el-Fetih'in yeni yapısıyla İhvân-ı Müslimîn'i içinde barındırması mümkün olmadığı gibi, İhvân-ı Müslimîn'in de el-Fetih içinde faaliyet göstermekte ısrar etmesinin zemini kalmamıştı. El-Fetih'in dışlayıcı yapısı karşısında İhvân-ı Müslimîn, 1960'lı yıllarda Şeyh Ahmed Yasin liderliğinde Filistin'de yeni bir yapılanmaya gitmiş; sosyal ve kurumsal alt yapısını yenileyerek 1973'te "el-Mücamma'l-İslâmî" adı altında bir merkez açmış, merkez, 1978'de İsrail'in bürokratik engellerini aşmayı başararak resmi bir hüviyete kavuşmuştur. Ulusal-sol örgütlenmenin geniş taban bulduğu Batı Şeria'dan farklı olarak geleneksel İslâmî yapısını muhafaza eden Gazze, İhvân'ın yeni faaliyetleri için ortam sağlamış; Gazze'den Filistin dışına çıkan gençlerin - İhvân-ı Müslimîn'in farklı ülkelerdeki yapılanmalarının desteğiyle- sağladığı ekonomik katkı, Gazze'deki çalışmaların, özellikle eğitimde ve sosyal faaliyetlerde, gelişmesine yardımcı olmuştur. Yine dışarıda, özellikle Saddam Hüseyin'in işgali öncesi Kuveyt Hükümeti, aralarında Halid Meşal'in de yer aldığı Filistinli gençlere geniş imkânlar sağlamış, ulusal-solcu olmayan bir gençliğin ülkesinde yetişmesi ve diğer ülkelerdeki Filistinli gençlerle temas kurması için alan açmıştır.

İhvân'ın faaliyetlerinin Filistin'de tam olarak ne zaman HAMAS adı altında bir örgütlenmeye dönüştüğü bilinmemekle birlikte araştırmacıların çoğu, HAMAS'ın doğuşunu 8 Aralık 1987'de başlayan I. İntifada ile ilişkilendirmekte, o tarihi, HAMAS'ın kuruluş tarihi olarak kabul etmektedir.

HAMAS, kuruluş sözleşmesi Misak'ı 18 Ağustos 1988'de yayımlamıştır. İslâmî esaslara bağlılığın ifade edildiği Misak'ın 7. maddesinde hareket, siyonizm karşıtı direnişini İngilizlerin Filistin'i Yahudi yurdu haline getirme çabalarına karşı savaşan Şeyh İzzedin el-Kassam ve İhvân-ı Müslimîn'in Filistin için tanzim ettiği İhvân-ı Mücahidîn ile ilişkilendirmekte, buna İhvân-ı Müslimîn'in 1948 Arap-İsrail savaşlarındaki konumunu ve İhvân'ın 1968'deki katkılarını eklemektedir.⁶ Şeyh Halid eş-Şehrezûrî (Bağdadî) çizgisinde bir Nakşibendî şeyhi olan Şeyh İzzeddin el-Kassam, HAMAS'ın Filistin halkının geleneksel

⁶ <http://www.aljazeera.net/specialfiles/pages/0b4f24e4-7c14-4f50-a831-ea2b6e73217d>
Erişim Tarihi: 01/06/2017

yapısıyla ilişkisini; İhvân-ı Müslimîn vurgusu ise bu geleneksel yapı içindeki örgütlenmesini ifade etmektedir. HAMAS, gerçekte bu iki unsurun eseridir; HAMAS'ın bugüne kadar sergilediği siyaset de bu iki unsur dikkate alınmadan anlaşılabilir değildir.

HAMAS, Misak'ında Filistin'i hiç kimsenin malı olmayacak bir vakıf olarak kabul etmektedir (Madde 11). Bununla, Filistin'in Ürdün Kraliyet ailesine aidiyetini reddetmekte; "vatan" kavramına, İslâmî esaslar doğrultusunda bir anlam yüklediğini vurgulamaktadır (Madde 12). Müslümanlara ait bir toprağın işgali durumunda cihadın, kadının kocasından, kölenin efendisinden izin almasını gerektirmeyecek bir hükümlerle farz-ı ayn olduğunu beyan etmekte, "vatan" mefhumunun İslâmî inançlarının bir cüzü olduğunu, Filistin'in bir kısmından vazgeçmenin, inancın bir kısmından vazgeçmek anlamına geleceğini dile getirmektedir. Ardından "*Filistin sorunu ancak cihadla çözülür; bu hususta müzakereler abesle iştilgal ve zaman kaybıdır.*" ifadesine yer vermektedir (Madde 13).

Misak'taki ifadelerine göre HAMAS, her Müslüman'a farz olarak gördüğü kıtali/savaşı öne çıkarmakta ancak, askerlerle yapılan cihadın yanında "Fikir Gazvesi"ni de cihadın bir cüzü olarak görmektedir. Fikir Gazvesi, Haçlıların Selahaddin-i Eyyûbî'nin Kudüs'ü fiilî cihadla kurtarmasından sonra önemine inandıkları ve o günden beri sömürgeci emellerle sürdürdükleri projelere karşı etkili bir yoldur. General Allanbe'nin, I. Dünya Savaşı'nda, Filistin'e ulaşınca "Haçlı Savaşları şimdi bitti.", Selahaddin'in mezarı başına varınca ise "İşte döndük Selahaddin." diye seslenmesi Filistin istilasının zihnî köklerine işaret etmekte, HAMAS'a göre bu köklere karşı Fikir Gazvesi'yle mücadele etmek gerekmektedir (Madde 15). Bunun için İslâmî eğitime, Müslüman kadının yetişmesine, İslâmî sanat ve kültürün kök edineceği bir ortamın oluşturulmasına önem verilmelidir (Madde 16, 17, 18). 36 maddelik Misak'ın sonraki maddelerinde de HAMAS, toplumun İslâm'dan uzaklaştırılmasını, Haçlılarla başlayan, I. Dünya Savaşı'yla yeni bir boyuta ulaşan sömürgeci emellerin devamı ve siyonist işgalin bir parçası olarak görmektedir. HAMAS'ın bu vurgusu, onu el-Fetih'ten uzaklaştırmakla kalmamakta, HAMAS aynı zamanda el-Fetih'e, kadim sömürgeciliğin devamı ve siyonist işgalin bir yönü olarak işaret etmekte, ona karşı mücadeleyi zorunluluk olarak görmektedir.

Filistin'i mukaddes bir vatan bilen HAMAS, bu esaslar üzerinden, İhvân-ı Müslimîn'in bir kolu olarak ve geleneksel İslâmî yaşamla kurduğu bağ aracılığıyla İhvân-ı Müslimîn'e tekfir boyutuna varan eleştiriler yönelten, geleneksel İslâmî yaşama karşı mücadeleyi şirke karşı mücadelenin bir cüzü olarak gören el-Kaide ve DEAŞ gibi "vatansız" Selefi yapılardan

kesin olarak ayrılmaktadır. HAMAS, İhvân-ı Müslimîn'in yaklaşımı içinde, İbn-i Teymiye ile ilişkili bir literatüre karşı durmamakla birlikte, vatansız Selefi militanların Filistin cihadına katılmasına izin vermediği gibi bu yapıların Gazze bölgesinde, Filistin halkının içinde örgütlenmesine de izin vermemektedir. Bu doğrultuda HAMAS, Ağustos 2009'da Selefi/Tekfirci bir grubun toplandığı bir camiye operasyon düzenlemiş, çıkan çatışmada 22 kişi hayatını kaybetmiştir.⁷ HAMAS, hâlâ söz konusu gruplarla ilişkili kişileri tutuklamaya devam etmektedir.

Özenle inşa edilmiş Misak, HAMAS'ın ideallerini, ulaşmak istediği en üst noktayı ifade etmektedir ve bu belgede herhangi bir değişiklik söz konusu değildir. Siyaset Belgesi ise HAMAS'ın günün koşullarına uygun olarak geliştirdiği siyasi pratiğini yansıtmakta, konjonktüre göre değişiklik arz edebilmektedir.

HAMAS, teşkilat yapısıyla Meclisü's-Şura (İstişare Meclisi) ve Mektebü's-Siyasi (Siyasi Büro) olarak bilinen iki üst organa sahiptir. Günlük siyaset bu iki organın istişaresi ile belirlenmekte, Siyasi Büro tarafından günün koşullarına uygun olarak yürütülmektedir. İstişare Meclisi'nin üyeleri gizli tutulurken Siyasi Büro'nun üyeleri, ulusal ve uluslararası kamuoyu tarafından bilinmektedir. Siyasi Büro, kuruluşundan bu yana Halid Meşal başkanlığında faaliyet yürütürken Mayıs ayının başında söz konusu Siyasi Belge'nin yayımlanmasından birkaç gün sonra yapılan seçimle başkanlık, Gazze Filistin Hükümeti Başbakanı İsmail Heniyye'ye devredilmiştir.

⁷ <http://www.ntv.com.tr/dunya/gazgede-catisma-22-olu,1dBNs8UFKUyT1wrwTzBJ6g>
Erişim Tarihi: 01/06/2017

Siyaset Belgesi, Siyasi Büro'nun siyaset pratiğini yansıtmaktadır. Siyasi Büro'nun Siyaset Belgesi'ndeki görüşleri, HAMAS'ın resmi internet sitesinde “Biz Kimiz” başlığı altında güncellenerek ifade edilmiştir.⁸ Buna göre;

-HAMAS, Kudüs ve Mescid-i Aksa'yı içine alan Filistin topraklarını işgalden kurtarmak üzere mücadele eden, Filistin merkezli, Müslüman ve Hıristiyanları temsil eden “vatanî” bir harekettir.

-HAMAS'ın işgale karşı mücadelesi salt askerî değildir, her türlü diplomatik girişimi de içine alan siyasî, sosyal, kamusal, iktisadî, kültürel bir kapsama sahiptir.

-HAMAS, İslâm ümmetinin ve Arap halkının ayrılmaz bir parçasıdır.

-HAMAS, Müslüman ve Hıristiyan, bütün halkının birliğini, hak ve hukukunu önemser.

-HAMAS'ın faaliyetleri mutedil bir İslâmî fikriyata dayanır; Filistin'i istiladan kurtarma mücadelesi ile sınırlıdır.

-HAMAS, sadece İsrail işgaline karşı savaşır; Filistin dışında hiçbir savaş faaliyeti içinde değildir.

-HAMAS, İsraililerle Yahudi oldukları için değil, Filistin topraklarını istila ettikleri için savaşmaktadır. İşgal söz konusu olmadığında HAMAS'ın Yahudilerin dini, ırkı ve fikirleri ile bir sorunu yoktur.

-HAMAS, Arap ve İslâm ülkeleri başta olmak üzere, bütün devletlerle Filistin halkı için diyaloga önem verir.

-HAMAS, kendi içinde demokrasiyi uygular, Filistin'de siyasi düzeni inşa etmenin yolunun sandıklardan geçtiğine inanır.

Bu açık ifadelerle HAMAS, siyasi faaliyetlerinde “anti-semitik” olarak görülmesinden rahatsız olduğunu vurgulamakta, Batı ile ilişkilerini geliştirmeye çalışmakta; gerek Gazze'de gerekse Batı Şeria'da İslâmî değerlerden uzaklaştıkları için Filistin davası ile ilgileri sadece “milliyetçi eğilim” düzeyinde kalan el-Fetih ve diğer ulusal-sol görüşlülerle birlikte, Arap ülkelerindeki benzer nitelikteki yapıların da desteğini kazanmaya çalışmaktadır. Milliyetçi Araplara seslenme boyutu, “*Filistin, mübarek ve kutsal bir Arap ve İslâm yurdudur ve her*

⁸ <https://goo.gl/PKKOlb> Erişim Tarihi: 01/06/2017

Arap'ın ve Müslüman'ın kalbinde özel bir yere sahiptir.” şeklindeki 3. madde ve “Filistin'i özgürleştirmek özel olarak her Filistinlinin, Arap'ın ve İslâm ümmetinin görevidir; genel olarak ise hakikatin ve adaletin gereği olarak Filistin'e hizmet yönünde milli, Arabî, İslâmi ve insani çabalar, birbirini tamamlayan şeylerdir ve bunlar arasında bir çelişki yoktur.” şeklindeki 24. maddede olduğu gibi Siyaset Belgesine de açık ifadelerle yansımaktadır. Daha doğru bir tespitle belgenin tamamında Filistin'in Araplığı vurgusu öne çıkmaktadır.⁹

HAMAS'ı Siyaset Belgesini Yayımlamaya Götüren Sebepler

İlgili siyasi belgelerden de anlaşılacağı üzere HAMAS, özünde hangi ideallere sahip olursa olsun, siyasi tutumlarını belirlerken günün gerçekliğine uygun davranan, hatta bu yapısından dolayı batılıların gözünde “pragmatist” olarak görülecek kadar esnek bir harekettir. Pratiğinde de İsrail'i en önemli düşmanı olarak belirlediği hâlde, İsrail'le görüşmelerle vücut bulan Filistin hükümetlerinde yer almayı kabul etmiş, hatta bu uğurda bugüne kadar da devam eden siyasi bir mücadele içinde bulunmuştur.

HAMAS'ın, Misak'ındaki *“Filistin sorunu ancak cihadla çözülür; bu hususta müzakereler abesle iştigal ve zaman kaybıdır (Madde 13).”* ifadesinde yer bulan uzlaşmaz görünümüne rağmen, 1967 sınırları ile ilgili son sekiz yılda duyulan söylemini Siyaset Belgesi'ne taşımasında, bölgede, özellikle Mısır ve Suriye'de yaşanan gelişmeler etkili olmuştur.

HAMAS'ın Siyasi Büro Başkanı Halid Meşal, Suriye İç Savaşına kadar, Suriye'nin başkenti Şam'da bulunmaktaydı. HAMAS, Şam'daki siyasi bürosu üzerinden Türkiye ile rahat bir iletişim kurmakta; İran'dan da ciddi bir destek görmekteydi. Suriye İç Savaşı ile birlikte Şam'daki bürosunu kapatan HAMAS, Suriye Savaşı ile ilgili tutumundan dolayı İran'ın desteğinden yoksun kalmıştır. Türkiye'nin de son dönemde yaşadığı problemler, yakın geçmişte olduğu gibi HAMAS'a sahip çıkmasını zorlaştırmıştır.

Hüsnü Mübarek Dönemi'nin Mısır'ı, zaman zaman problemler çıkarsa da Gazze ile Mısır arasında tüneller kullanılarak ticaret yapılmasına izin vermektedir. General Sisi yönetimindeki Mısır cuntası, tünelleri kapatarak ve Refah Sınır Kapısı'ndan geçişleri kısıtlayarak Gazze ile Mısır arasındaki bağlantıları en düşük seviyeye indirmiş ve HAMAS'ın yaşam alanlarını daraltmıştır.

⁹ <https://goo.gl/zddfjJ> Erişim Tarihi: 01/06/2017

Amerika Birleşik Devletleri (ABD) yönetimi ve Avrupa Birliği (AB), HAMAS'ı terörist örgütler arasında görmekte, HAMAS'ın faaliyetlerini “anti-semitizm” faaliyetleri içinde değerlendirmektedir. ABD ve AB, HAMAS'a karşı İsrail'le birlikte, Batı Şeria'daki el-Fetih yönetimini desteklemekte,¹⁰ el-Fetih yönetiminin Gazze bölgesine de hükmetmesinin yolunu aramaktadır.

Filistin konusunda ABD ile aynı tutum içinde görünmekten kaçınan AB zayıflamışken, ABD, ne yapacağı veya hangi siyasetin kendisine dayandırılarak uygulamaya konacağı belirsiz Trump tarafından yönetilmektedir. Suudi Arabistan'ın da geçmişten bu yana HAMAS karşıtı olduğu düşünüldüğünde HAMAS, kendisini yalnızlığa itilmiş hissetmekte, özündeki uzlaşmaz görünümüne rağmen siyasi tutumlarındaki esneklikle hareket etmekte, bu çerçevede, Siyaset Belgesi'ndeki tutumun ona zaman kazandırmasını ve onu rahatlatmasını ummaktadır.

Bunun ötesinde HAMAS, Siyaset Belgesi'nin 2. maddesinde “*Filistin yurdu, bilinen tarihi sınırlarıyla doğuda Ürdün nehrinden batıda Akdeniz'e; kuzeyde Ras el-Nakura'dan güneyde Umm er-Raşraş'a kadar bölünmez bir bütündür. Filistin halkının yurdundan çıkarılıp mülteci haline getirilmesi ve siyonist rejimin kurulması, Filistin halkının, topraklarına olan malikiyetini ortadan kaldıramaz ve gasıp siyonist rejim için bir meşruiyet hakkı olamaz.*”¹¹ sözleriyle ifade bulan Filistin yurdu tanımlamasından ve Oslo'yu reddeden 21. maddeden açıkça anlaşılacağı üzere Filistin topraklarının bir kısmını ebediyen Yahudilere bırakmak gibi bir görüşü kabul etmiş değildir. Bu durum, bizi HAMAS “hem değişmiştir hem değişmemiştir” gibi çelişkili bir noktaya getirirse de resmin bütününe bakıldığında HAMAS'ın siyasi tutumlarında kontrollü bir değişime her zaman açık olduğu, son dönemdeki konjonktür içinde, bu yönde adımlar atılmasının HAMAS açısından kaçınılmaz olduğu söylenebilir.

---

¹⁰ Hamas: Background and Issues for Congress, Jim Zanotti, Congressional Research Service 7-5700, R41514, December 2, 2010, s. 34, 38-40; <https://fas.org/sgp/crs/mideast/R41514.pdf> Erişim Tarihi: 01/06/2017

¹¹ <https://goo.gl/zddfiJ> Erişim Tarihi: 01/06/2017